

Романченко Тетяна,
студентка 4П групи
гуманітарно-економічного факультету
Наук. керівник: **Т.П. Макаренко**, к. і. н., доцент (БДПУ)

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ВИЗНАННЯ ШЛЮБУ НЕДІЙСНИМ ТА ЙОГО ПРИПИНЕННЯ

Актуальність дослідження. Питання регулювання шлюбно-сімейних відносин у процесі розвитку і становлення нашої держави в економічному, соціально-культурному та у морально-етичному плані, є найбільш актуальними, оскільки останні є основою становлення і розвитку суспільства в цілому. Відносини між подружжям регулюються сукупністю норм і санкцій інституту шлюбу. Шлюб – це добровільний, рівноправний союз між жінкою і чоловіком, спрямований на створення сім'ї. Питання укладення та розірвання шлюбу в юридичній літературі розкрито досить широко. Однак, порядок та підстави визнання шлюбу недійсним розглянуто недостатньо. Отже, метою є з'ясування підстав та порядку визнання шлюбу недійсним.

Ступінь досліджуваності проблеми. Вивченням даної теми займалися такі вітчизняні науковці, М.В. Антокольська, І.В. Жилінкова, О.М. Калітенко, Ю.С. Червоний, О.В. Молдован, Н.В. Рабінович та інші.

Мета дослідження полягає в тому, щоб на основі аналізу чинного законодавства і праць науковців розкрити проблеми визнання шлюбу недійсним та його припинення.

Методи дослідження. Під час роботи були використані наступні методи: діалектичний, юридично-правовий, системний, порівняння тощо.

Сутність дослідження. Для укладення шлюбу завжди необхідним є дотримання встановлених законодавством умов. На сьогодні відповідно до СК України це – досягнення шлюбного віку (ст. 22), добровільність шлюбу (ст. 24), одношлюбність (ст. 25), дотримання умов щодо укладення шлюбу для осіб, які не можуть перебувати у шлюбі між собою, а саме заборон перебувати у шлюбі: осіб, які є родичами прямої лінії споріднення; рідних (повнорідних, неповнорідних) братів і сестер; двоюрідних братів та сестер, рідних тітки, дядька та племінників, племінниць; рідної дитини усиновлювача та усиновленої ним дитини, а також дітей, які були усиновлені усиновлювачем у разі, якщо не було рішення суду щодо надання права на такий шлюб; усиновлювача та усиновленої ним дитини, якщо не було зареєстровано скасування усиновлення (ст. 26).

Порушення вимог, встановлених названими статтями, є підставою для визнання недійсності шлюбу (ч. 1 ст. 38 СК України). Крім цих вимог, законодавством встановлено також інші, порушення яких може стати підставою для визнання недійсності шлюбу, зокрема – взаємна обізнаність наречених про стан здоров'я (ст. 30 СК України). Так, відповідно до ч. 5 ст. 30 СК України приховування відомостей про стан здоров'я одним з наречених, наслідком чого може стати (стало) порушення фізичного або

психічного здоров'я іншого нареченого чи їхніх нащадків, може бути підставою для визнання шлюбу недійсним. Але наявність самої хвороби не вважається підставою для відмови в реєстрації шлюбу. Наприклад, якщо один із наречених, або навіть кожен з них, не знав про своє захворювання або, на впаки, знав і все ж таки вирішив зареєструвати шлюб, то це не може розглядатися як підстава для визнання в майбутньому шлюбу недійсним. Але якщо один з наречених приховав відомості про стан здоров'я, наслідком чого може стати (стало) порушення фізичного або психічного здоров'я іншого нареченого, або їх нащадків, то другий має право звернутися до суду з вимогою про визнання шлюбу недійсним. Таким чином, для визнання шлюбу недійсним відіграє роль тільки приховання самого факту захворювання, а не наявність самого захворювання [1].

Від визнання шлюбу недійсним потрібно розмежовувати з поняттям припинення шлюбу.

Припинення шлюбу — це припинення правовідносин між подружжям, що зумовлене певними юридичними фактами. Припинення шлюбу відбувається внаслідок:

- смерті одного з подружжя або оголошення його померлим;
- розірвання шлюбу.

Розірвання шлюбу здійснюється органом державної реєстрації актів цивільного стану: за спільною заявою подружжя, яке не має дітей (ст. 106 СК України), за заявою одного з подружжя (ст. 107 СК України); за рішенням суду: у разі визнання розірвання шлюбу фіктивним (ст. 108 СК України); за спільною заявою подружжя, яке має дітей (ст. 109 СК України). На практиці завжди шлюб складніше визнати недійсним (анулювати), ніж його припинити шляхом розірвання. Тому законодавство багатьох країн містить певні застереження щодо умов визнання шлюбу недійсним.

За законодавством України можливим є визнання шлюбу недійсним після його припинення, причому незалежно від того, чи шлюб було розірвано, чи шлюб припинився через смерть дружини або чоловіка (ст. 43 СК України). І такі випадки почастишали, причому після смерті одного з подружжя, і метою спору насправді є не потреба у визнанні шлюбу недійсним, а поділ майна подружжя, набутого за час такого шлюбу, між спадкоємцями померлого подружжя. Ю. О. Заїка, при вивченні проблем становлення і розвитку спадкового права в Україні, зазначає, що «найпоширенішими підставами визнання шлюбу недійсним є укладання фіктивного шлюбу й укладання нового шлюбу без розірвання попереднього» [2, с. 235]. І далі: «Найчастіше потреба визнати шлюб недійсним після смерті колишнього подружжя зумовлена поділом спадщини між родичами померлого при спадкуванні за законом. Судовій практиці відомі випадки, коли спадкоємці померлого подружжя зверталися з позовом про визнання шлюбу недійсним, намагаючись позбавити інше подружжя права на спадкування за законом» [3, с. 239-240].

Визнання шлюбу недійсним після смерті спадкодавця є тим юридичним фактом, без правильного вирішення якого неможливо вирішити спір про право власності, про поділ майна. Досить часто такі спори не відповідають нормам моралі і уявленням про справедливість. Як справедливо зазначає Г. В. Кикоть: «Аналіз юридичної практики свідчить,

що встановлення юридичних фактів, правильне вирішення судових справ неможливе без правильної соціальної і моральної оцінки фактичних обставин. Причому це буває не лише в ситуаціях, коли норми права відсилають до норм моралі, але й у багатьох інших випадках» [4, с. 121]. Серед таких випадків він називає й спори про визнання шлюбу недійсним.

Висновки. Припинення шлюбу впливає не тільки на особисті, а й на майнові відносини колишнього подружжя (одного з подружжя, якщо шлюб припиняється не внаслідок розірвання, а внаслідок смерті або оголошення його померлим), а також інших осіб. З припиненням шлюбу перестає діяти законний режим майна подружжя, тобто режим їхньої загальної спільної власності, але за умови, що подружжя розділили спільно нажите в шлюбі майно. Якщо подружжя не розділили спільного майна, то й після розлучення воно продовжує залишатися спільним з відповідним правовим режимом, тому що було придбане під час шлюбу. Саме по собі розлучення без розподілу майна не може перетворити спільну власність подружжя на часткову або на роздільну власність. Проведений аналіз дозволив дійти висновку, що припинення шлюбу є важливим процесом у житті багатьох людей, тому правильне вирішення виникаючих проблем та питань щодо проведення його впливатиме на колишніх подружжів, їхніх неповнолітніх дітей, інших осіб, на майнові і немайнові відносини незалежно від того, яким чином відбулося припинення шлюбу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Сімейний кодекс України [Електронний ресурс] . – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2947-14>
2. Сімейне право України: підручник / Т. А. Кобзева, В. С. Шапіро – Суми : Сумський державний університет, 2015. – 290 с.
3. Гузь Л.Є., Гузь А.В. Судово–практичний коментар до Сімейного кодексу України. – Х., 2016. – 576 с.
4. Глиняна К.М. Особливості визнання шлюбу недійсним / К. Глиняна // Юридичний вісник. – 2017. – № 2. – С. 109 – 121.

Руденко Ксенія,

студентка 4 курсу

гуманітарно-економічного факультету

Наук.керівник: **Т.К.Захарченко**, к.іст.наук, доцент (БДПУ)

СТАНОВЛЕННЯ ЛЮТЕРАНСЬКОЇ ЦЕРКВИ В ХХ СТ. НА ТЕРЕНАХ УКРАЇНИ: ВІД ЗАНЕПАДУ ДО ВІДРОДЖЕННЯ

Актуальність. Релігія накладає суттєвий відбиток на культурний, освітній та економічний аспект розвитку країни загалом. Повне бачення самобутності України неможливе без усвідомлення усього різноманіття релігійних течій, що історично сформувались на її території. Однією з таких течій є лютеранство, що одержало свою назву від імені основоположника Реформації – Мартіна Лютера. Як течія протестантизму, вона має дві головні особливості: збереження єпископальної організації та принцип